

Innovació, acords i diferències

No és gens fàcil avançar en aventures tan difícils com les que tenim entre mans si anem assenyalant insistentment les diferències que ens separen o que ho poden fer per poc que gratem. També és cert que si fem veure que tots són flors i violes, i que marxem units sense cap problema, els riscos d'ensopegar fortament augmenten notablement. Caldria doncs assumir que els processos de canvi que apleguen poblacions senceres han d'assegurar fortes quotes de pluralisme i sentit d'equilibri entre consensos i dissensos. Ens hem ficat en un procés que no té precedents. No tenim referents directes. Ni aquells que més influencien avui el procés del dret a decidir a Catalunya, com són els casos d'Escòcia i el Quebec, serveixen de gaire a l'hora de plantejar els pròxims passos a fer. No hi ha finestres legals viables, ja que aquells que podrien obrir-les no en volen saber res. I, a més a més, tenen totes els recursos legals per tancar les que vulguem o puguem obrir. Tampoc hi ha suports externs suficients per forçar situacions. En aquest context calen fortes dosis d'innovació social i política, i saber mantenir l'equilibri entre reforçar els consensos sobre el que ens uneix i acceptar les diferències sobre aquells aspectes que permeten garantir el pluralisme sense que hi hagi riscos de trencadissa.

La innovació social és avui un tema de gran actualitat a tot el món. Com més interrogants hi ha sobre el futur, com més situacions de bloqueig van apareixent,

com més triguen a morir les fórmules del passat i més dificultats tenen les noves alternatives a consolidar-se, més es fa insistència en els camins i les dinàmiques que permeten innovar i trobar noves respostes a noves preguntes. Moltes investigacions assenyalen que la innovació social està molt relacionada amb les dinàmiques històriques i les condicions específiques de cada territori. Catalunya ja ha innovat, des d'aquest punt de vista. Plantejant, des de la seva pròpia experiència històrica i a partir de processar el que suposaven els esdeveniments recents relacionats amb els intents de modificar les relacions institucionals amb l'Estat, camins nous, no previstos en

JOAN SUBIRATS

PROF. DE CIÈNCIA POLÍTICA, IGOP-UAB

El procés català no té referents: ens calen fortes dosis d'innovació política i social

cap dels ordenaments institucionals existents, ni a Espanya ni a Europa. Ha canviat, doncs, l'agenda. Ha innovat també en el que anomenariem el poder d'actuar, la capacitat d'agència. No han estat les instàncies d'intermediació presents a les institucions representatives les que han assumit el protagonisme, sinó que han estat un conjunt de persones, grups i col·lectius els que s'han mobilitzat i mantenen a les seves mans els mecanismes de vigilància i activació de les dinàmiques de canvi. Lògicament, aquests processos de canvi generen tensions i, com diem, fan aparèixer dubtes i pors. Les institucions han de poder exercir funcions d'equilibri i actuar com a garantia

de respecte al pluralisme i d'inclusió dels perifèrics. Altrament les perspectives positives de la innovació poden convertir-se en dinàmiques d'enfrontament, conflicte i exclusió.

Un factor central que sembla garantir els aspectes positius de la innovació és mantenir els retorns positius a l'entramat social, a l'ecologia social que ha fet sorgir i créixer les dinàmiques de canvi. Per tant, un factor clau és assegurar que el camí emprat assegura la millor satisfacció de les necessitats bàsiques, en moments en què ni el mercat ni l'estat estan en condicions d'assegurar-ho. Un segon factor té relació amb els aspectes de procés. Un procés que potenciï la participació de la gent, sense opacitats i segrestos institucionals que afebleixen la capacitat d'agència abans esmentada. I tot plegat hauria de comportar canvis de fons en l'estructura de poders, modificant i aplanant les institucions, garantint el protagonisme social i ciutadà.

El camí iniciat cap al ple exercici del dret a decidir entenc que depèn de saber mantenir aquests equilibris, garantint i reforçant l'ecologia social que l'ha fet néixer i créixer. No sabem què ens depara el futur, però el que pot assegurar sortides positives no és l'habilitat de qui porta el timó, o un hipotètic acord entre elits, sinó el manteniment i l'entossudiment de la força social que empeny cap a canvis reals en les condicions de vida, en la distribució de poders i en el reconeixement del que som. Unitat en la innovació, reconeixement de les diferències, pluralisme transformador.

CRISTINA CALDERER